

College van Procureurs- Collège des procureurs generaal généraux

Brussel, 15 maart 2012

Bruxelles, le 15 mars 2012

OMZENDBRIEF NR. 3/2008 VAN HET COLLEGE VAN PROCUREURS- GENERAAL BIJ DE HOVEN VAN BEROEP

CIRCULAIRE N° 3/2008 DU COLLÈGE DES PROCUREURS GÉNÉRAUX PRÈS LES COURS D'APPEL

Mijnheer de Procureur-generaal,
Mijnheer de Federale Procureur,
Mijnheer/Mevrouw de Procureur des Konings,
Mijnheer/Mevrouw de Arbeidsauditeur,

Monsieur le Procureur général,
Monsieur le Procureur fédéral,
Monsieur/Madame le Procureur du Roi,
Monsieur/Madame l'Auditeur du travail,

Versie herzien op 15.03.2012

Version révisée le 15.03.2012

BETREFT : Gewelddaden t.a.v. personen die bekleed zijn met een openbaar ambt of mandaat of die een taak van openbare dienst of algemeen belang waarnemen en in contact komen met het publiek (wet van 20 december 2006 tot wijziging van het Strafwetboek, die gewijzigd werd door de wet van 8 maart 2010 met betrekking tot de verzwarende omstandigheid voor daders van bepaalde misdrijven tegen bepaalde personen bekleed met een openbare hoedanigheid).

OBJET: Violences à l'égard de personnes investies de mandats ou de charges publics, ainsi qu'à l'égard de personnes remplissant une mission de service public ou d'intérêt général en contact avec le public (Loi du 20 décembre 2006 modifiant le Code pénal, telle que modifiée par la loi du 8 mars 2010 relative à la circonstance aggravante pour les auteurs de certaines infractions commises envers certaines personnes à caractère public).

INHOUDSTAFEL

I. Wettelijk kader	3
II. Context en doelstellingen van de omzendbrief	3
III. Commentaar	7
A. Personen die een opdracht van functionele openbare dienst of van algemeen belang vervullen (nieuw artikel 410 bis, lid 1)	8
B. Leden van het personeel of de directie van onderwijsinstellingen (...) (artikel 410bis lid 2 Sw.)	11
C. Geweld tegen ministers, leden van de wetgevende kamers, dragers van de openbare macht of het openbaar gezag	12
IV. Richtlijnen	20
A. Richtlijnen voor de politiediensten	20
B. Richtlijnen voor het openbaar ministerie	22
V. Evaluatie	25
VI. Inwerkingtreding	25

TABLE DES MATIERES

I. Cadre normatif
II. Contexte et objectifs de la circulaire
III. Commentaires
A. Personnes remplissant une mission de service public fonctionnel ou d'intérêt général (article 410bis, alinéa 1 nouveau)
B. Membres du personnel ou de la direction d'établissements d'enseignement (...) (article 410bis alinéa 2 du Code pénal)
C. Violences envers les ministres, les membres des chambres législatives, les dépositaires de l'autorité ou de la force publique
IV. Directives
A. Directives pour les services de police
B. Directives pour le ministère public
V. Evaluation
VI. Entrée en vigueur

I. WETTELIJK KADER

De wetten van 20 december 2006 tot wijziging van het Strafwetboek met het oog op het strenger bestraffen van geweld tegen bepaalde categorieën van personen (B.S. van 12 februari 2007) en van 8 maart 2010 met betrekking tot de verzwarende omstandigheid voor daders van bepaalde misdrijven tegen bepaalde personen bekleed met een openbare hoedanigheid (B.S. van 30 maart 2010).

Samengevat komen deze wijzigingen hierop neer:

A. De eerste wet (van 20 december 2006) voert volgende artikelen in het Strafwetboek in:

- 279bis;
- 281, lid 2;
- 281bis;
- 281ter;
- 410bis.

B. De tweede wet (van 8 maart 2010)

- wijzigde (herschreef) artikel 280 van het Strafwetboek;
- hief de artikelen 281, 281bis en 281ter van het Strafwetboek op.

Al deze wetswijzigingen werden in een overzichtstabel samengevat, die als bijlage bij deze omzendbrief gevoegd werd.

II. CONTEXT EN DOELSTELLINGEN VAN DE OMZENDBRIEF**§1. Wet van 20 december 2006**

Met de goedkeuring van de wet van 20 december 2006 “tot wijziging van het Strafwetboek met het oog op het strenger bestraffen van geweld tegen bepaalde categorieën van personen” heeft het parlement een antwoord willen bieden op de toename en de banalisering van misdaden t.a.v. personen die, hoewel zij geen “drager van het openbaar gezag of van de openbare macht” in de zin van de artikelen 278 en 280 van het Strafwetboek zijn, wel degelijk “een opdracht van functionele openbare dienst of een opdracht van algemeen belang vervullen (...) en die in de bediening van hun functie verplicht zijn (...) contact te hebben met het publiek ten behoeve waarvan zij

I. CADRE NORMATIF

Les lois des 20 décembre 2006 modifiant le Code pénal en vue de réprimer plus sévèrement la violence contre certaines catégories de personnes (M.B. du 12 février 2007) et du 8 mars 2010 relative à la circonstance aggravante pour les auteurs de certaines infractions commises envers certaines personnes à caractère public (M.B. du 30 mars 2010)

En bref, ces deux lois ont

A. la première (Loi du 20 décembre 2006) :

Introduit des articles :

- 279 bis ;
- 281, alinéa 2 ;
- 281 bis ;
- 281 ter ;
- 410 bis ;

dans le code pénal

B. la seconde (Loi du 8 mars 2010) :

- modifié (réécrit) l'article 280 du code pénal ;
- abrogé les articles 281, 281 bis et 281 ter du même code

Un tableau synoptique reprend ces modifications législatives (v. Annexe).

II. CONTEXTE ET OBJECTIFS DE LA CIRCULAIRE**§ 1. Loi du 20 décembre 2006**

L'adoption de la loi du 20 décembre 2006 « modifiant le Code pénal en vue de réprimer plus sévèrement la violence contre certaines catégories de personnes » se veut être la réponse du Parlement à la multiplication et à la banalisation des agressions contre toute une série de personnes qui, sans être nécessairement « un agent dépositaire de l'autorité ou de la force publique, ou toute autre personne ayant un caractère public » au sens des articles 278 et 280 du Code pénal, remplissent « une mission de service public fonctionnel ou une mission d'intérêt général (...) et qui dans l'exercice de leurs fonctions sont

hun prestaties leveren”¹. Hierbij kan in het bijzonder gedacht worden aan de treinbegeleiders en de busbestuurders.

Een reeks gewelddaden t.a.v. personeelsleden van openbare vervoersmaatschappijen werd met verontwaardiging onthaald door het publiek en de collega's van deze personeelsleden, die destijds d.m.v. stakingsacties uiting aan hun emoties gegeven hadden.

Deze verontwaardiging heeft op het niveau van het parlement geleid tot het indienen van niet minder dan zes wetsvoorstellen² met het oog op de strengere bestraffing van daden van agressie t.a.v. “bestuurders en begeleiders van het gemeenschappelijk vervoer”, “taxichauffeurs”, “gezondheidsmedewerkers” en “politieambtenaren”,...

De regering heeft van haar kant op 7 juni 2005 een wetsontwerp “tot invoeging van een artikel 410bis in het (...) Strafwetboek” ingediend (Parl. St. Kamer, Doc 51 1843/001), waarvan de tekst letterlijk werd overgenomen in artikel 6 van de wet van 20 december 2006.

Tijdens de besprekingen in de Commissie-Justitie van de Kamer is gebleken dat de goedkeuring van dit door de regering ingediende ontwerp de hiërarchie van de straffen ingrijpend zou wijzigen door, wanneer de feiten zouden worden gepleegd t.a.v. een “bestuurder of begeleider van het gemeenschappelijk vervoer” of een andere persoon die een beroep kan doen op de door artikel 410bis Sw. voorziene bescherming, in bepaalde gevallen een zwaardere straf op te leggen (of toch ten minste een straf waarvan het minimum zou worden verhoogd), dan wanneer dergelijke feiten zouden worden gepleegd t.a.v. een lid van de Wetgevende Kamers (...), een minister of een magistraat (...) (zoals bedoeld door artikel 278 Sw.) of t.a.v. een ministerieel ambtenaar (zoals bedoeld door artikel 280 Sw.).

obligées (...) d'entrer en contact avec le public bénéficiaire de leurs prestations »¹. On songe particulièrement aux accompagnateurs de trains ainsi qu'aux chauffeurs de bus.

Une série d'agressions sur des membres du personnel de sociétés de transport en commun avaient suscité l'indignation du public et de leurs collègues qui avaient exprimé leur émotion par des mouvements de grève.

Ce large sentiment populaire s'est traduit, au niveau du Parlement, par le dépôt de pas moins de six propositions de loi² visant toutes, dans une certaine mesure, à renforcer la pénalisation des agressions envers les « membres du personnel de conduite et d'accompagnement des sociétés de transport en commun », les « chauffeurs de taxi », les « professionnels de la santé », les « fonctionnaires de police »,...

Le Gouvernement a, de son côté, déposé le 7 juin 2005 un projet de loi « insérant un article 410bis dans le (...) Code pénal » (Doc. Parl. Chambre, Doc. 51 1843/001) dont le texte a été littéralement repris à l'article 6 de la loi du 20 décembre 2006.

Au cours des discussions à la Commission de la Justice de la Chambre, il est apparu que l'adoption du projet gouvernemental aurait pour effet de bouleverser la hiérarchie des sanctions en infligeant, dans certains cas, une peine plus lourde (ou, à tout le moins, une peine dont le minimum serait plus élevé) lorsque les faits étaient commis à l'égard d'un « conducteur, accompagnateur (...) de transport public » ou d'une autre personne bénéficiant de la protection de l'article 410bis du Code pénal plutôt qu'à l'égard d'un membre des Chambres législatives (...), un ministre ou un magistrat (...) (visés par l'article 278 du Code pénal) ou à l'égard d'un officier ministériel ... (visés par l'article 280 du Code pénal).

¹ Antwoord van Mevr. de minister van Justitie in de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers – Verslag uitgebracht namens de Commissie door de heer Walter MULS (Doc. 51 1843/007) pg. 7.

¹ Réponse de Mme la ministre de la Justice à la Commission de la Justice de la Chambre des représentants – Rapport fait au nom de la Commission par Monsieur Walter MULS (Doc. 51 1843/007) p. 7.

² Zie de referenties in het verslag uitgebracht namens de Commissie door de heer Walter MULS (Doc. 51 1843/007).

² Voir les références citées dans le Rapport fait au nom de la Commission par Monsieur Walter MULS (Doc. 51 1843/007).

Dit zou bijvoorbeeld het geval zijn bij het opzettelijk toebrengen van slagen of verwondingen zonder het oogmerk om te doden, maar die toch de dood tot gevolg hebben, misdada voorzien door artikel 401 Sw.

Met toepassing van artikel 410bis Sw. wordt de minimumopsluiting verhoogd met twee jaar en derhalve op zeven jaar gebracht.

Bij gebrek aan bijzondere bepalingen wordt het opzettelijk toebrengen van slagen of verwondingen aan een parlamentslid, een minister of een ministerieel ambtenaar (personen respectievelijk beoogd door artikel 278 en 280 Sw.), zonder het oogmerk om te doden, maar die toch de dood tot gevolg hebben, enkel bestraft d.m.v. de minimumstraf, met name vijf jaar opsluiting.

Teneinde deze onlogische situatie uit de wereld te helpen, heeft mevrouw DEOM c.s. in de Kamer van Volksvertegenwoordigers amendementen ingediend (Parl. St. Kamer Doc 51 1843/006) met als doel minstens een equivalente verzwaaring van de straffen te bewerkstelligen wanneer de slagen die werden toegebracht aan de door de artikelen 278 en 280 voorziene personen een blijvende arbeidsongeschiktheid tot gevolg hebben of zelfs de dood hebben veroorzaakt, zonder hiertoe evenwel het oogmerk te hebben gehad (voor een volledige lijst van nieuwe strafbaarstellingen kan worden verwezen naar de wettekst).

Deze amendementen werden opgenomen in de artikelen 2 tot 5 van de wet van 20 december 2006 en hebben geleid tot de invoeging van een artikel 279bis, een tweede lid bij artikel 281 evenals de artikelen 281bis en 281ter in het Strafwetboek.

§ 2. De wet van 8 maart 2010

De wet van 8 maart 2010 strekt ertoe de ministeriële ambtenaren, de agenten die drager van het openbaar gezag of van de openbare macht zijn of alle andere personen die met een openbare hoedanigheid bekleed zijn, beter te beschermen tegen geweld dat in de uitvoering of ter gelegenheid van de uitoefening van hun bediening gepleegd wordt³.

Tel aurait notamment été le cas de lésions volontaires ayant entraîné la mort sans intention de la donner, crime prévu par l'article 401 du Code pénal.

Par application de l'article 410bis du Code pénal, le minimum de la peine de réclusion est augmenté de deux ans et ainsi porté à sept ans.

En l'absence de dispositions particulières, les lésions volontaires ayant entraîné, sans intention de la donner, la mort d'un parlementaire, d'un ministre, ... ou d'un officier ministériel, ... (personnes visées respectivement par les articles 278 et 280 du Code pénal) ne seraient sanctionnées que d'une peine minimum de cinq ans de réclusion.

Afin d'éviter cet illogisme, des amendements ont été introduits à la Chambre des représentants par Madame DEOM et consorts (Doc. Parl. Chambre Doc 51 1843/006) en vue de prévoir des aggravations de peines au moins équivalentes lorsque les coups, portés aux personnes visées respectivement aux articles 278 et 280 ont entraîné une incapacité permanente de travail, voire la mort qu'ils n'avaient pas pour intention d'occasionner (Il est renvoyé au texte légal pour le libellé complet des nouvelles incriminations).

Ces amendements ont été repris aux articles 2 à 5 de la loi du 20 décembre 2006 et ont eu pour effet d'insérer un article 279bis, un second alinéa à l'article 281 et des articles 281bis et 281ter dans le Code pénal.

§2. La loi du 8 mars 2010

La loi du 8 mars 2010 vise à mieux protéger les officiers ministériels, les agents dépositaires de l'autorité publique ou toute autre personne ayant un caractère public, contre les actes de violence commis à leur encontre dans l'exercice de leurs fonctions.³

³ Ontwerp van wet betreffende de verzwarende omstandigheid voor daders van bepaalde misdrijven tegen bepaalde personen bekleed met een openbare hoedanigheid, *Parl. St. Kamer*, 2009-2010, n°1696/005, p 4.

³ Projet de loi relatif à la circonstance aggravante pour les auteurs de certaines infractions commises envers certaines personnes à caractère public, *Doc. Parl.*, Ch.repr., sess.ord. 2009-2010, n°1696/005, p 4.

In deze wet worden een aantal scheefftrekkingen gecorrigeerd die het gevolg zijn van de wet van 20 december 2006, door de straffen te verhogen wanneer de slachtoffers van de tenlasteleggingen die bepaald worden in de artikelen 398, lid 1 en 2, 399, lid 1 en 2, 400, lid 1 en 2 en 401, lid 1 en 2, ministeriële ambtenaren, agenten die drager van het openbaar gezag of van de openbare macht zijn of alle andere personen die met een openbare hoedanigheid bekleed zijn, en het geweld bij de uitoefening van hun bediening gepleegd wordt.

De wet van 8 maart 2010 heeft hiertoe in het Strafwetboek een verzwarende omstandigheid ingevoegd voor sommige misdrijven die gepleegd worden t.a.v. bepaalde personen die een openbare functie waarnemen en heeft de artikelen 280 tot 281ter van het Strafwetboek vervangen door een nieuw artikel 280 teneinde het minimum en het maximum van de gevangenis- en de opsluitingsstraffen te verhogen ingeval misdrijven uit Boek II, Titel VIII, Hoofdstuk I, Afdeling 2 ("Opzettelijk doden, niet doodslag genoemd, en het opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel") in de uitvoering of ter gelegenheid van de uitoefening van hun bediening gepleegd worden t.a.v. ministeriële ambtenaren, agenten die drager van het openbaar gezag of van de openbare macht zijn of alle andere personen die met een openbare hoedanigheid bekleed zijn.

De tekst van het nieuw artikel 280 Sw staat onder punt III, C2, 2.3., hierna.

Cette loi entend corriger certaines distorsions créées par la loi du 20 décembre 2006 en prévoyant des majorations de peines dans les hypothèses où les victimes des préventions visées aux articles 398, alinéas 1, 2 et 399, alinéas 1, 2, 400 alinéas 1,2 et 401 alinéas 1,2 sont des officiers ministériels, des agents dépositaires de l'autorité ou de la force publique ou toute personne ayant un caractère public dans l'exercice de ses fonctions.

A cette fin, la loi du 8 mars 2010 a instauré dans le Code pénal une circonstance aggravante pour certaines infractions commises envers certaines personnes à caractère public et a remplacé les articles 280 à 281ter du Code pénal par un nouvel article 280 afin d'augmenter le minimum et le maximum des peines d'emprisonnement et de réclusion lorsqu'une des infractions du livre II, titre VIII, chapitre I, section 2 (« De l'homicide volontaire non qualifié meurtre et des lésions corporelles volontaires ») est commise envers un officier ministériel, un agent dépositaire de l'autorité ou de la force publique ou envers toute autre personne ayant un caractère public, dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions.

Le texte de l'article 280, nouveau, du Code pénal figure au point III, C2, 2.3, infra.

III. COMMENTAAR**§ 1 De wet van 20 december 2006**

Het doel van de wet van 20 december 2006 bestaat erin een bijzondere bescherming te voorzien voor verschillende categorieën van personen die “een opdracht van functionele openbare dienst of een opdracht van algemeen belang vervullen (...) en die in de bediening van hun functie verplicht zijn (...) contact te hebben met het publiek”, wanneer zij het slachtoffer zijn van de door de artikelen 398 tot 405 Sw. beoogde feiten⁴.

Deze wet maakt een onderscheid tussen twee categorieën personen:

De personen die een opdracht van functionele openbare dienst of van algemeen belang vervullen (nieuw artikel 410bis, lid 1) (zie A infra)

De personeels- of directieleden van een onderwijsinstelling (...) (artikel 410bis, lid 2 Sw.) (zie B infra)

Op beide categorieën personen is een verschillende wettelijke regeling van toepassing!

Om coherent te blijven in de hiërarchie van de door het Strafwetboek voorziene straffen voert de wet van 20 december 2006 nieuwe verzwarende omstandigheden in die van toepassing zijn op bepaalde categorieën personen die een openbare functie uitoefenen en die reeds werden beschermd door de artikelen 278 en 280 Sw. (zie C infra).

§ 2. De wet van 8 maart 2010

De wet van 8 maart 2010 heeft als doel de door de wet van 20 december 2006 ingestelde hiërarchie van straffen te corrigeren (zie punten C en C2, in het bijzonder C2 §2), maar heeft niet de uit de invoeging van artikelen 279bis en 410bis in het Strafwetboek resulterende verzwarende omstandigheden in vraag gesteld.

III. COMMENTAIRES**§ 1. Loi du 20 décembre 2006**

La loi du 20 décembre 2006 a pour objectif d'accorder une protection spéciale à différentes personnes remplissant « une mission de service public fonctionnel ou une mission d'intérêt général (...) et qui (...) sont obligées (...) d'entrer en contact avec le public » lorsqu'elles sont victimes de faits visés aux articles 398 à 405 du code pénal⁴.

Cette loi fait une distinction entre deux catégories de personnes :

Les personnes remplissant une mission de service public fonctionnel ou d'intérêt général (article 410bis, alinéa 1 nouveau) (voir A, ci-après)

Les membres du personnel ou de la direction d'établissements d'enseignement (...) (article 410bis alinéa 2 du Code pénal) (voir B, ci-après)

Le régime applicable à ces deux catégories de personnes est différent !

Afin de maintenir une cohérence dans la hiérarchie des peines prévues par le Code pénal, la loi du 20 décembre 2006 crée de nouvelles circonstances aggravantes applicables à certaines catégories de personnes ayant un caractère public qui étaient déjà protégées par les dispositions des articles 278 et 280 du code pénal (voir C, ci-après).

§ 2. La loi du 8 mars 2010

La loi du 8 mars 2010 a pour objet de corriger la hiérarchie des peines résultant de la loi du 20 décembre 2006 (voir C et C2, en particulier C2 § 2, ci-après), mais n'a pas remis en cause les circonstances aggravantes résultant de l'introduction des articles 279 bis et 410 bis dans le Code pénal.

⁴ Ter herinnering : deze lijst met strafbaarstellingen kan worden geraadpleegd in punt A.3 van dit hoofdstuk.

⁴ Voir, pour rappel, la liste de ces incriminations au point A. 3 du présent chapitre.

A. Personen die een opdracht van functionele openbare dienst of van algemeen belang vervullen (nieuw artikel 410 bis, lid 1)

1. De minimumstraffen voorzien voor opzettelijke doding, niet doodslag genoemd (m.a.w. opzettelijk toegebrachte slagen zonder het oogmerk om te doden maar die toch de dood veroorzaakt hebben), en het opzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, met inbegrip van het opzettelijk toedienen van toxische of giftige stoffen (niet vergiftiging genoemd) worden verdubbeld indien deze misdrijven worden bestraft met een gevangenisstraf en worden verhoogd met twee jaar indien de criminele straf bestaat in opsluiting en voorzover de misdaad of het wanbedrijf werd gepleegd tegen:

- een chauffeur, een begeleider, een controleur of een loketbediende van een uitbater van een netwerk voor openbaar vervoer,
- een postbode,
- een brandweerman,
- een lid van de civiele bescherming,
- een ambulancier,
- een arts,
- een apotheker,
- een kinesitherapeut,
- een verpleegkundige,
- een lid van het personeel aangesteld door het onthaal in de spoeddiensten van de verzorgingsinstellingen,
- een maatschappelijk werker,
- een psycholoog van een openbare dienst,

in de uitoefening van hun bediening.

2. De verzwarende omstandigheid die wordt ingevoerd door artikel 410bis Sw. is enkel van toepassing wanneer de feiten worden gepleegd t.a.v. een persoon die één van de hierboven opgesomde beroepen uitoefent en in zoverre het slachtoffer op dat moment ook zijn functie uitoefent.

De wetgever heeft enkel bepaalde beroepscategorieën willen beschermen die “uit hoofde van hun statuut of hun plichtenleer [verplicht zijn] contact te hebben met het publiek ten behoeve waarvan zij hun prestaties leveren »⁵. De minister heeft in de Commissie-Justitie van de

A. Personnes remplissant une mission de service public fonctionnel ou d'intérêt général (article 410bis, alinéa 1 nouveau)

1. Le minimum des peines prévues pour l'homicide volontaire non qualifié meurtre (c'est-à-dire les coups portés volontairement sans intention de causer la mort mais qui l'ont pourtant causée) et les lésions corporelles volontaires, en ce compris l'administration volontaire de substances toxiques ou vénéneuses (non qualifié d'empoisonnement) est doublé, si la peine prévue consiste en un emprisonnement et est augmenté de deux ans si la peine, de nature criminelle, consiste en de la réclusion, pour autant que le crime ou le délit ait été commis envers :

- un conducteur, un accompagnateur, un contrôleur ou un guichetier d'un exploitant d'un réseau de transport public,
- un facteur,
- un pompier,
- un membre de la protection civile,
- un ambulancier,
- un médecin,
- un pharmacien,
- un kinésithérapeute,
- un infirmier,
- un membre du personnel affecté à l'accueil dans les services d'urgence des institutions de soins,
- un assistant social,
- ou un psychologue d'un service public,

dans l'exercice de leurs fonctions.

2. La circonstance aggravante introduite par l'article 410bis du Code pénal ne s'applique que pour autant que les faits aient été commis à l'égard d'une personne exerçant une des professions énumérées et pour autant que la victime exerce à ce moment ses fonctions.

Le législateur n'a entendu protéger que certains professionnels qui, « en vertu de leur statut ou de leur déontologie [sont obligés] d'entrer en contact avec le public bénéficiaire de leurs prestations »⁵. Devant la Commission de la Justice de la Chambre, la ministre a donné une

⁵ Antwoord van mevrouw de minister van Justitie in de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers – Verslag uitgebracht namens de Commissie door de heer Walter MULS (Doc. 51 1843/007) pg. 7.

Kamer nog een bijkomende reden gegeven om een bijzonder statuut voor deze personen in de wet op te nemen, namelijk omdat "(...) die personen bijzonder gevoelige beroepen uitoefenen waarvoor het moeilijk is beschermingsmaatregelen aan te wenden, wegens de infrastructuur of wegens de moeilijkheid om de gevaren die zij lopen voorafgaandelijk te evalueren"⁶.

Het begrip 'uitoefening van de bediening' is een feitelijk begrip dat geval per geval zal moeten beoordeeld worden, waarbij rekening zal dienen te worden gehouden met de omstandigheden die eigen zijn aan de zaak, maar waarbij niettemin de strikte interpretatie van de strafwet niet uit het oog zal mogen worden verloren.

De verplaatsingen tussen de woon- en de werkplaats worden hiervan in ieder geval uitgesloten; de verplaatsingen in het kader van de functie en met het oog op de uitoefening ervan lijken dan weer wel onder het toepassingsgebied van artikel 410bis, lid 1 Sw. te vallen.

Zo kan worden gesteld dat een ambulancier, die wordt opgeroepen om hulp te bieden aan een gewonde of een zieke, optreedt in uitoefening van zijn bediening, terwijl een ambulancier die zich verplaatst met het oog op het verrichten van een persoonlijke boodschap, zelfs al gebruikt hij daarvoor een prioritaair voertuig, daarentegen niet optreedt in uitoefening van zijn bediening.

De lijst met beschermde beroepen is limitatief en dient strikt te worden toegepast.

Derhalve lijken het onderhoudspersoneel van een uitbater van een netwerk voor openbaar vervoer of een zorginstelling en de medewerkers van de Post die geen postbode zijn, uitgesloten te worden van het toepassingsgebied van deze bepaling.

De in aanmerking genomen criteria hebben evenmin betrekking op de bejaarden, de gebruikers van het openbaar vervoer, de personen die 's nachts werken, de vervoerders van fondsen, de loketbedienenden van de Post of een privé-bank, de taxichauffeurs of de dierenartsen wanneer zij hun beroep privé uitoefenen⁷.

raison supplémentaire de conférer à ces personnes un statut particulier aux yeux de la loi : c'est le fait que « ces personnes exercent des métiers particulièrement exposés pour lesquels il est ardu de recourir à des mesures de protection soit en raison de l'infrastructure soit en raison de la difficulté à évaluer a priori les dangers qu'elles encourent »⁶.

La notion d'exercice des fonctions est une notion de fait qu'il appartiendra d'apprécier au cas par cas, en tenant compte des circonstances propres à la cause mais en ayant présent à l'esprit le principe de stricte interprétation de la loi pénale.

En sont de toutes façons exclus, les déplacements entre le domicile et le lieu du travail ; en revanche, les déplacements effectués dans le cadre des fonctions et en vue de l'exercice de celles-ci nous paraissent entrer dans l'hypothèse de l'article 410bis, alinéa 1 du Code pénal.

Ainsi, l'ambulancier qui se rend là où on l'appelle pour porter secours à un blessé ou un malade agit-il dans l'exercice de ses fonctions ; au contraire, l'ambulancier qui effectue une course personnelle, même avec son véhicule prioritaire, n'agit pas dans l'exercice de ses fonctions.

La liste des professions protégées est elle-même limitative et d'interprétation stricte.

C'est ainsi que nous paraissent exclus du bénéfice de cette disposition le personnel d'entretien des exploitants de réseaux de transport en commun ou des institutions de soin, les employés des postes autres que les facteurs,...

Les critères retenus n'incluent pas les personnes âgées, les usagers des transports en commun, les personnes travaillant la nuit, les transporteurs de fonds, les guichetiers de la Poste ou d'une banque privée, les chauffeurs de taxis ou les vétérinaires lorsqu'ils exercent à titre privé⁷.

⁶ idem

⁵ Réponse de Madame la ministre de la Justice à la Commission de la Justice de la Chambre des représentants – Rapport fait au nom de la Commission par Monsieur Walter MULS (Doc. 51 1843/007) p. 7

⁶ idem

⁷ Memorie van Toelichting bij het wetsontwerp tot invoeging van een artikel 410bis (...) in het Strafwetboek – Parl. St. Kamer, Doc 51 1843/001, pg. 5-6.

Ook het personeel van de kinderkribbes of de naschoolse opvang wordt hiervan uitgesloten. De minister heeft hiervoor een reden opgegeven: dit personeel “kan weigeren om bepaalde kinderen te aanvaarden”⁸ en is dus niet aan uit represaille gepleegde gewelddaden blootgesteld.

Est également exclu le personnel des crèches ou de l'accueil extra-scolaire. La ministre en donne une raison : ce personnel « peut refuser certains enfants »⁸ et n'est donc pas exposé à la vindicte du tout-venant.

Volgende categorieën worden eveneens uitgesloten, aangezien zij reeds krachtens artikel 280 (of, uitzonderlijk artikel 278) Sw. van bescherming genieten:

Sont encore exclus parce que bénéficiant déjà de la protection de l'article 280 (ou exceptionnellement, de l'article 278) du Code pénal :

- de leden van de politiediensten;
- de penitentiare beambten;
- de gerechtsdeurwaarders.

- les membres des services de police ;
- les agents pénitentiaires ;
- les huissiers de justice.

3. De verzwaring van de straf bestaat enkel voor de misdaden en wanbedrijven bedoeld in de artikelen 398 tot 405 Sw., met name:

3. L'aggravation de peine n'existe que pour les crimes et délits visés aux articles 398 à 405 du Code pénal, soit, pour rappel :

- eenvoudige slagen (artikel 398 Sw.)
- slagen met een arbeidsongeschiktheid tot gevolg (artikel 399 Sw.)
- slagen met een blijvende ongeschiktheid tot gevolg (artikel 400 Sw.)
- opzettelijk toegebrachte verwondingen, zonder oogmerk om te doden, maar die toch de dood veroorzaakt hebben (artikel 401 Sw.)
- het toedienen van toxische of giftige stoffen zonder het oogmerk om te doden (zelfs indien zij de dood tot gevolg hebben) (artikelen 402, 403 en 404 Sw.), evenals de poging tot het misdrijf voorzien in artikel 402 (artikel 405 Sw.)

- les coups simples (article 398 du Code pénal)
- les coups avec incapacité de travail (article 399 du Code pénal)
- les coups avec incapacité permanente (...) (article 400 du Code pénal)
- les lésions volontaires, faites sans intention de donner la mort, mais qui l'ont pourtant causée (article 401 du Code pénal)
- l'administration de substances toxiques ou vénéneuses, sans intention de tuer (même lorsqu'elle a eu la mort pour résultat) (article 402, 403 et 404 du Code pénal), ainsi que la tentative du délit prévu à l'article 402 (article 405 du Code pénal)

⁷ Exposé des motifs du projet de loi insérant un article 410bis dans (...) le Code pénal – Doc. Parl. Chambre Doc 51 1843/001, pp. 5-6.

⁸ Antwoord van mevrouw de minister van Justitie in de Commissie voor de Justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers – Verslag uitgebracht namens de Commissie door de heer Walter MULS (Doc. 51 1843/007) pg. 7.

⁸ Réponse de Madame la ministre de la Justice à la Commission de la Justice de la Chambre des représentants – Rapport fait au nom de la Commission par Monsieur Walter MULS (Doc. 51 1843/007) p. 7

B. Leden van het personeel of de directie van onderwijsinstellingen (...) (artikel 410bis lid 2 Sw.)

Dezelfde verzwarende van de straf wordt eveneens voorzien wanneer deze feiten worden gepleegd tegen personeel (...) van onderwijsinstellingen, waarbij in dit geval een dubbele voorwaarde m.b.t. de dader van het feit en het slachtoffer wordt opgelegd.

Teneinde toegepast te kunnen worden, vereist de door lid 2 van artikel 410bis Sw. verzwarende omstandigheid:

1° dat de schuldige :

als leerling of student is ingeschreven in een onderwijsinstelling of er was ingeschreven tijdens de zes maanden die aan de feiten zijn voorafgegaan,

of vader of moeder of familielid van die leerling of student is,

of enige andere persoon is die gezag heeft over die leerling of student of hem onder zijn bewaring heeft.

en

2° dat het slachtoffer :

een lid van het personeel of van de directie van de onderwijsinstelling is,

één van de personen is die de opvang van leerlingen verzorgen in een medisch-pedagogisch instituut dat door de gemeenschap wordt ingericht of gesubsidieerd,

een externe actor is die door de gemeenschapsoverheden is belast met het voorkomen en het oplossen van geweld op school,

in de uitoefening van hun bediening.

Deze voorwaarden zijn vanzelfsprekend cumulatief en dienen strikt te worden nageleefd.

B. Membres du personnel ou de la direction d'établissements d'enseignement (...) (article 410bis alinéa 2 du Code pénal)

La même aggravation de peine, pour les mêmes faits, est également prévue en faveur du personnel (...) des établissements scolaires en imposant dans ce cas une double condition tenant tant à l'auteur du fait qu'à la victime.

Pour s'appliquer, la circonstance aggravante prévue par l'alinéa 2 de l'article 410bis du Code pénal requiert :

1° que le coupable soit :

un élève ou un étudiant qui est inscrit dans un établissement d'enseignement ou qui y a été inscrit au cours des six mois précédant les faits,

ou le père ou la mère ou un membre de la famille de cet élève ou de cet étudiant,

ou toute autre personne ayant autorité sur cet élève ou cet étudiant ou en ayant la garde,

et

2° que la victime soit :

un membre du personnel ou de la direction de cet établissement d'enseignement,

une des personnes chargées de la prise en charge des élèves dans un Institut médico-pédagogique organisé ou subventionné par la communauté,

ou un intervenant extérieur chargé par les autorités communautaires de prévenir et de résoudre les problèmes de violence scolaire,

dans l'exercice de [ses] fonctions.

Les conditions sont naturellement cumulatives et de stricte interprétation.

Ten gevolge van een amendement⁹, heeft de Commissie-Justitie van de Kamer het toepassingsgebied van de verzwarende omstandigheid uitgebreid tot de opvoeders die dagelijks met jongeren werken in een medisch-pedagogisch instituut.

Hierbij dient te worden opgemerkt dat artikel 410bis Sw. bepaalt: “een lid van het personeel” van een onderwijsinstelling, en dit zonder beperking: hieruit kan worden besloten dat dit personeelslid niet noodzakelijk een pedagogische opdracht dient te vervullen. Het administratief, onderhouds- en keukenpersoneel kan derhalve eveneens een beroep doen op de door deze bepaling geboden bescherming.

Aangezien ook de leden van de inrichtende macht in de ogen van de ouders een opdracht van algemene directie van een onderwijsinstelling vervullen, kunnen ook zij genieten van de bescherming die door artikel 410bis, lid 2 Sw. wordt geboden.

Ten slotte legt de wet op dat het slachtoffer het voorwerp van agressie dient te hebben uitgemaakt in de uitoefening van zijn bediening.

C. Geweld tegen ministers, leden van de wetgevende kamers, dragers van de openbare macht of het openbaar gezag (in het algemeen)

Zoals reeds aangehaald in hoofdstuk II « Context en doelstellingen » van deze omzendbrief is tijdens de parlementaire werkzaamheden, die tot de stemming van de wet van 20 december 2006 geleid hebben, gebleken dat de goedkeuring van de nieuwe verzwarende omstandigheid van artikel 410bis als gevolg zou hebben dat, terwijl voor het overige alles onveranderd blijft, in bepaalde gevallen een hogere minimumstraf zou worden opgelegd ingeval van agressie tegen een bestuurder of een begeleider van een maatschappij voor openbaar vervoer, een lid van het onderwijzend personeel of eender ander door artikel 410bis bedoeld persoon, dan wanneer een zelfde daad van geweld zou worden gepleegd tegen een lid van de wetgevende kamers, een minister, een magistraat of een ministerieel ambtenaar (...), of enig ander persoon met een

Suite à un amendement⁹, la Commission de la Justice de la Chambre a étendu le champ d'application de la circonstance aggravante aux éducateurs travaillant quotidiennement avec les jeunes dans un institut médico-pédagogique.

Il faut remarquer que l'alinéa 2 de l'article 410bis du Code pénal vise « un membre du personnel » d'un établissement d'enseignement sans restriction: il faut en conclure que le membre en question ne doit pas nécessairement avoir une tâche pédagogique. Rien ne permet d'exclure le personnel administratif, d'entretien ou de cuisine d'une école du bénéfice de cette disposition.

De même, dans la mesure où ils exercent, aux yeux des parents, une tâche de direction générale d'un établissement scolaire, les membres du pouvoir organisateur doivent bénéficier à nos yeux de la protection garantie par l'article 410bis, alinéa 2, du Code pénal.

Enfin, la loi impose que la victime ait fait l'objet d'une agression dans l'exercice de ses fonctions.

C. Violences envers les ministres, les membres des chambres législatives, les dépositaires de l'autorité ou de la force publique (en général)

Comme signalé au chapitre II « Contexte et objectifs » de la présente circulaire, il est apparu au cours des travaux parlementaires ayant abouti au vote de la loi du 20 décembre 2006 que l'adoption de la nouvelle circonstance aggravante de l'article 410bis aurait eu pour effet, toutes choses restant par ailleurs égales, d'imposer, dans certains cas, une peine dont le minimum serait plus élevé en cas d'agression sur un conducteur ou un accompagnateur de transport public, un enseignant ou toute autre personne visée par l'article 410bis, qu'en cas de violences à l'encontre d'un membre des chambres législatives, d'un ministre, d'un magistrat, ou d'un officier ministériel (...) ou de toute autre personne ayant un caractère public (articles 278 et 280 du Code pénal).

⁹ Parl. St. Kamer, Doc 51 1843/003, amendement ingediend door Mevrouw TAELMAN en de heer BORGINON, bespreking en stemmingen, DOC 51 1843/007, blz. 12

⁹ Doc. Parl. Chambre, Doc 51 1843/003, amendement introduit par Madame TAELMAN et Monsieur BORGINON, discussion et vote, DOC 51 1843/007, p. 12

openbare hoedanigheid bekleed (artikelen 278 en 280 Sw.).

De wetgever uit 2006 heeft aan deze situatie verholpen door de artikelen 279bis, 280 lid 2, 281bis en 281ter in het Strafwetboek in te voegen.

De wetgever uit 2010 heeft de hiërarchie van de straffen willen corrigeren voor geweld gepleegd t.a.v. de personen die bepaald worden in artikel 280 van het Strafwetboek, en heeft dit artikel herschreven.

Omwille van de duidelijkheid moet dan ook een onderscheid gemaakt worden tussen de in artikel 278 van het Strafwetboek bedoelde personen (C1) en de in artikel 280 van hetzelfde Wetboek bedoelde personen (C2).

C1. Geweld tegen de leden van de wetgevende kamers, de ministers, de leden van het Arbitragehof (intussen het Grondwettelijk Hof), de magistraten of de officieren van de openbare macht in actieve dienst (personen bedoeld door artikel 278 Sw.)

1. Ter herinnering: de vóór de wijzigingen van 2006 en 2010 bestaande versie van het Strafwetboek voorzag enkel in twee categorieën verzwarende omstandigheden:

- indien de slagen werden toegebracht tijdens een vergadering van één van de Kamers of op een terechtzitting van een hof of rechtbank (artikel 278 Sw.)
- indien de slagen een bloeduitstorting tot gevolg hebben (artikel 279 Sw.)

2. Artikel 2 van de wet van 20 december 2006 voert nieuwe verzwarende omstandigheden in (artikel 279bis Sw.).

2.1. De minimumstraf die van toepassing is ingeval van opzettelijke doding die niet doodslag wordt genoemd (m.a.w. opzettelijk toegebrachte slagen zonder het oogmerk om te doden maar die wel de dood veroorzaakt hebben), wordt met toepassing van het nieuwe artikel 279bis Sw. op zeven jaar opsluiting gebracht.

2.2 Wanneer de feiten met voorbedachten rade werden gepleegd, wordt de minimumstraf op twaalf jaar gebracht.

Le législateur de 2006 a remédié à cette situation en insérant dans le code pénal des articles 279 bis, 280 alinéa 2, 281 bis et 281 ter.

Le législateur de 2010 a entendu corriger la hiérarchie des peines en ce qui concerne les violences à l'égard des personnes visées à l'article 280 du code pénal en réécrivant cet article.

Il y a dès lors lieu, pour la clarté de l'exposé, de distinguer les personnes visées à l'article 278 du code pénal (C1) de celles visées à l'article 280 dudit code (C2).

C1. Violences envers les membres des chambres législatives, les ministres, les membres de la Cour d'arbitrage (lire : de la Cour constitutionnelle), les magistrats ou les officiers de la force publique en service actif (personnes visées à l'article 278 du code pénal)

1. Pour rappel, dans sa rédaction antérieure aux modifications de 2006 et de 2010, le Code pénal ne prévoyait que deux types de circonstances aggravantes :

- si les coups ont été portés à la séance d'une des chambres ou à l'audience d'une cour ou d'un tribunal (article 278 du Code pénal)
- si les coups ont été la cause d'effusion de sang (article 279 du Code pénal)

2. De nouvelles circonstances aggravantes sont introduites par l'article 2 de la loi du 20 décembre 2006 (article 279 bis du code pénal).

2.1. Le minimum de la peine applicable à un homicide volontaire non qualifié meurtre (c'est-à-dire à des coups portés volontairement sans intention de donner la mort mais qui l'ont pourtant causée) est porté à sept ans de réclusion par application du nouvel article 279bis du Code pénal.

2.2 Lorsque les faits ont été commis avec préméditation, le minimum de la peine est porté à douze ans.

3. Uitsluiting van de gezworenen

Artikel 282 Sw. maakt de artikelen 275, 278 en 279 toepasbaar in de gevallen waarin gezworenen uit hoofde van hun bedieningen of getuigen uit hoofde van hun verklaringen zouden worden gesmaad of geslagen.

De nieuwe bepaling van artikel 279bis Sw. werd doelbewust niet toepasbaar gemaakt op deze personen, aangezien de vertegenwoordiger van de minister op de opmerking die hem hierover werd gemaakt, heeft geantwoord “dat de getuigen en gezworenen niet op dezelfde wijze met het publiek in contact treden als de professionele magistraten en de politieambtenaren”¹⁰.

C2. Geweld tegen ministeriële ambtenaren, dragers van de openbare macht en het openbaar gezag of enig ander persoon met een openbare hoedanigheid bekleed (personen bedoeld in artikel 280 Sw.)

OPGELET: deze materie werd achtereenvolgens gewijzigd door de wet van 20 december 2006 (B.S. van 12 februari 2007) en de wet van 8 maart 2010 (B.S. van 30 maart 2010), zodanig dat een onderscheid gemaakt moet worden tussen:

- feiten die gepleegd werden vóór 22 februari 2007;
- feiten die vallen onder het toepassingsgebied van de wet van 20 december 2006, m.a.w. in de periode tussen 22 februari 2007 tot en met 8 april 2010 (§1);
- feiten die vallen onder het toepassingsgebied van de wet van 8 maart 2010, m.a.w. vanaf 9 april 2010 (§2).

§ 1. Wet van 20 december 2006

1. Bepalingen die van toepassing zijn op feiten die gepleegd werden vanaf 22 februari 2007 tot en met 8 april 2010:

1.1. De eenvoudige slagen die aan deze categorie personen worden toegebracht, worden bestraft met een gevangenisstraf van één maand tot één jaar en met een geldboete van 50 tot 300 euro.

1.2. Indien de slagen bloedstorting, verwonding of ziekte veroorzaken, is de straf gevangenisstraf van drie maanden tot twee jaar en geldboete van honderd tot vijfhonderd euro. (artikel 281 Sw.).

3. Exclusion des jurés

L'article 282 du Code pénal rend les articles 275, 278 et 279 applicables dans le cas où l'on aura outragé ou frappé des jurés à raison de leurs fonctions ou des témoins à raison de leurs dépositions.

C'est de propos délibéré que la nouvelle disposition de l'article 279bis du Code pénal ne leur a pas été rendue applicable, le représentant de la ministre ayant répondu à l'objection qui lui en avait été faite « que les témoins et jurés n'entrent pas en contact de la même manière avec le public que les magistrats professionnels et les fonctionnaires de police »¹⁰

C2. Violences envers les officiers ministériels, les agents dépositaires de l'autorité ou de la force publique, ou toute autre personne ayant un caractère public (personnes visées à l'art. 280 du Code pénal)

ATTENTION : cette matière a été modifiée successivement par la loi du 20 décembre 2006 (M.B. du 12 février 2007) puis par la loi du 8 mars 2010 (M.B. 30 mars 2010), en sorte qu'il faut distinguer :

- les faits commis avant le 22 février 2007 ;
- les faits commis sous l'empire de la loi du 20 décembre 2006, c à d. dans la période allant du 22 février 2007 au 8 avril 2010 (§1) ;
- les faits commis sous l'empire de la loi du 8 mars 2010, c à d. à partir du 9 avril 2010 (§ 2) ;

§ 1. Loi du 20 décembre 2006

1. Dispositions applicables aux faits commis à partir du 22 février 2007 jusqu'au 8 avril 2010.

1.1. Les coups simples à cette catégorie de personnes sont punis d'un emprisonnement d'un mois à un an et d'une amende de 50 à 300 euros.

1.2. Si les coups ont été la cause d'effusion de sang, de blessures ou de maladie, la peine sera d'un emprisonnement de trois mois à deux ans et d'une amende de 100 à 500 euros (article

¹⁰ Parl. St. Kamer, Doc 51 1843/007, p.14.

¹⁰ Doc. Parl. Chambre, Doc 51 1843/007, p.14

281 du Code pénal).

1.3. Artikel 3 van de wet van 20 december 2006 voegt een verzwarende omstandigheid toe aan artikel 281 Sw. ingeval van voorbedachtheid¹¹.

Krachtens het nieuwe lid 2 van artikel 281 Sw. worden de slagen die met voorbedachten rade worden toegediend aan een ministerieel ambtenaar, ..., en die een bloedstorting, een verwonding of ziekte tot gevolg hebben, bestraft met een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro. Deze straf is identiek dezelfde als deze die artikel 399 lid 2 Sw. voorziet voor het toebrengen van slagen met voorbedachten rade aan een particulier, wanneer deze slagen een ziekte of een ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid tot gevolg hebben.

Ondanks de intentie van de wetgever zorgt de toepassing van de nieuwe verzwarende omstandigheid van artikel 410bis Sw. ervoor dat de minimumgevangenisstraf die van toepassing is ingeval van agressie tegen een chauffeur of begeleider van een openbare vervoersmaatschappij, ..., hoger wordt dan de minimumgevangenisstraf die wordt voorzien voor slagen die de oorzaak zijn van een bloedstorting,... die met voorbedachten rade worden toegebracht aan een ministerieel ambtenaar of een andere persoon die wordt beschermd door artikel 280 Sw.

1.4. Artikel 4 van de wet van 20 december 2006 voegt een artikel 281bis in het Strafwetboek¹² in dat twee andere verzwarende omstandigheden toevoegt wanneer de slagen voor de ministeriële ambtenaar of een ander door artikel 280 Sw. beschermd persoon hetzij een ongeneeslijk lijkende ziekte, hetzij een blijvende ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid, hetzij het volledige verlies van het gebruik van een orgaan, hetzij een zware verminking tot gevolg hebben.

Deze tekst zet de tekst van artikel 400 Sw. om naar de categorie personen die wordt beschermd door artikel 280 Sw.

Afhankelijk van het feit of de gewelddaden al dan niet met voorbedachtheid werden gepleegd, zullen deze worden bestraft met een gevangenisstraf van vier tot vijf jaar en met een geldboete van 200 tot

1.3. L'article 3 de la loi du 20 décembre 2006 ajoute une circonstance aggravante à l'article 281 du Code pénal en cas de préméditation¹¹.

En vertu du nouvel alinéa 2 de l'article 281 du Code pénal, les coups cause d'effusion de sang, de blessures ou de maladie, portés à un officier ministériel, ..., avec la circonstance de préméditation seront punissables d'un emprisonnement de six mois à trois ans et d'une amende de 100 à 500 euros. Il s'agit identiquement de la peine prévue par l'article 399 alinéa 2 du Code pénal pour les coups portés avec préméditation à un simple particulier, lorsqu'ils ont entraîné une maladie ou une incapacité de travail personnel.

En dépit de l'intention déclarée du législateur, l'application de la nouvelle circonstance aggravante de l'article 410bis du Code pénal porte, dans ce cas, le minimum de la peine d'emprisonnement applicable à l'agression sur un conducteur ou accompagnateur de transport public, ..., à un taux supérieur au minimum de la peine d'emprisonnement prévue pour des coups, cause d'effusion de sang, ..., portés avec préméditation à un officier ministériel ou à une autre personne protégée par l'article 280 du Code pénal.

1.4. L'article 4 de la loi du 20 décembre 2006 introduit un article 281bis dans le Code pénal¹², qui ajoute deux autres circonstances aggravantes lorsque les coups ont entraîné pour l'officier ministériel, ou une autre personne visée à l'article 280 du Code pénal, soit une maladie paraissant incurable, soit une incapacité permanente de travail personnel, soit la perte de l'usage absolu d'un organe, soit une mutilation grave.

Ce texte transpose le texte de l'article 400 du Code pénal à la catégorie des personnes protégées par l'article 280 dudit code.

Selon que les faits aient ou non été commis avec préméditation, la peine sera d'un emprisonnement de quatre à cinq ans et d'une amende de 200 à 500 euros (alinéa 1) ou, en

¹¹ Opgeheven door artikel 3 van de wet van 8 maart 2010.

¹¹ Abrogé par la Loi du 8 mars 2010, art. 3

¹² Opgeheven door artikel 4 van de wet van 8 maart 2010.

¹² Abrogé par l'article 4 de la loi du 8 mars 2010;

500 euro (lid 1) of met zeven tot tien jaar opsluiting, ingeval de schuldige heeft gehandeld met voorbedachten rade.

In dit geval zal de minimumstraf dezelfde zijn, ongeacht het feit of het geweld werd gepleegd tegen een bestuurder of begeleider van een openbare vervoersmaatschappij (...) (persoon beschermd door artikel 410bis) dan wel tegen een ministerieel ambtenaar of een andere persoon beoogd door artikel 280 Sw.

1.5. Ten slotte voegt artikel 5 van de wet van 20 december 2006 een artikel 281ter in het Strafwetboek in¹³.

Deze bepaling, die op alle gebieden identiek is aan het nieuwe artikel 279bis SW (dat weliswaar betrekking heeft op een lid van de Wetgevende Kamers in de uitoefening of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn mandaat, een minister, een lid van het Grondwettelijk Hof, een magistraat of een officier van de openbare macht in actieve dienst in de uitoefening van zijn bediening), bestraft de slagen aan een persoon die behoort tot één van de door artikel 280 SW bedoelde categorieën, wanneer zij opzettelijk werden toegebracht zonder het oogmerk om te doden, maar deze toch veroorzaakt hebben.

De straf, die identiek is aan deze voorzien door artikel 279bis Sw., stemt overeen met de straf die wordt opgelegd door artikel 401 Sw. met de verzwarende omstandigheid van artikel 410bis Sw.

Bij afwezigheid van voorbedachtheid bedraagt de straf zeven tot tien jaar opsluiting. Indien de gewelddaden met voorbedachten rade werden gepleegd, worden zij bestraft met twaalf tot vijftien jaar opsluiting.

§ 2. Wet van 8 maart 2010

2.1. Zoals aangegeven in hoofdstuk II hierboven bestond de bedoeling van de wetgever er in 2006 in om de daders van gewelddadige agressie gepleegd t.a.v. de personen vermeld in artikel 410bis Sw. niet strenger te bestraffen dan de daders van geweld t.a.v. ministers, leden van de wetgevende kamers en magistraten, enerzijds, en dragers van de openbare macht, anderzijds.

cas de préméditation, de la réclusion de sept à dix ans.

Dans ce cas, le minimum de la peine est le même, que l'agression ait été commise sur un conducteur ou accompagnateur d'une société de transport public (...) (personne protégée par l'article 410bis) ou sur un officier ministériel ou une autre personne visée par l'article 280 du Code pénal.

1.5. Enfin, l'article 5 de la loi du 20 décembre 2006 introduit un article 281ter dans le Code pénal¹³.

Cette disposition, en tous points identique à celle du nouvel article 279bis du Code pénal (qui se rapporte effectivement à un membre des Chambres législatives dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de son mandat, un ministre, un membre de la Cour constitutionnelle, un magistrat ou un officier de la force publique en service actif dans l'exercice de ses fonctions), sanctionne les coups à une personne d'une des catégories visées à l'article 280 du Code pénal lorsque, portés volontairement mais sans intention de donner la mort, ils l'ont pourtant causée.

La peine, identique à celle comminée par l'article 279bis du Code pénal, correspond à celle prévue par l'article 401 du Code pénal avec la circonstance aggravante de l'article 410bis dudit code.

En l'absence de préméditation, la peine est la réclusion de sept à dix ans. Si les actes de violence ont été prémédités, la peine est la réclusion de douze à quinze ans.

§ 2. Loi du 8 mars 2010

2.1 Comme dit au chapitre II ci-dessus, le législateur de 2006 avait eu le souci de ne pas punir plus sévèrement les auteurs d'agressions violentes à l'égard des personnes visées à l'article 410 bis du code pénal que les auteurs de violence à l'égard des ministres, des membres des chambres législatives, des magistrats, d'une part et des dépositaires de l'autorité publique d'autre part.

¹³ Opgeheven door artikel 5 van de wet van 8 maart 2010.

¹³ Abrogé par l'article 5 de la loi du 8 mars 2010;

2.2. Minder dan een jaar na de aanneming van de wet van 2006 werd een wetsvoorstel in de Senaat (nr. 4-495/1 van 17 december 2007) neergelegd, ten einde de gelijke behandeling van deze verschillende categorieën van personen te corrigeren.

Dit voorstel was als volgt gerechtvaardigd.

“Met dit wetsvoorstel wil [hun partij] opnieuw de artikelen 280 en volgende van het Strafwetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 20 december 2006 (...), aanpassen.

De wet van 20 december 2006 tot wijziging van het Strafwetboek met het oog op het strenger bestraffen van geweld tegen bepaalde categorieën van personen heeft immers geweldplegingen jegens een limitatief opgesomde groep personen en politiemensen, strenger bestraft. Deze wet heeft immers als filosofie die personen beter te beschermen die een opdracht van algemeen belang uitoefenen en die in het bijzonder zijn blootgesteld aan een risico op misdaden.

Voormelde wet heeft echter de politiemensen en de in het nieuwe artikel 410bis van het Strafwetboek limitatief opgesomde categorie personen op voet van gelijkheid gesteld wat de bescherming betreft tegen geweldplegingen.

Geweld tegen beide categorieën wordt immers op dezelfde wijze zwaarder bestraft, tenzij voor één specifiek misdrijf: slagen of verwondingen met een ziekte of arbeidsongeschiktheid tot gevolg. In dit geval worden politiemensen door deze nieuwe wet zelfs minder goed beschermd dan de andere categorieën waarvan sprake.

Dit kan voor ons uiteraard niet.

[Hun partij] wil dat geweld tegen politiemensen strenger wordt bestraft. Politieagenten worden in het kader van hun functie immers dagelijks blootgesteld aan agressie en bedreigingen. Zij voeren opdrachten in het kader van het algemeen belang uit waarbij de bescherming van de maatschappij centraal staat.

Daarom is het de plicht van de wetgever dit fysiek

2.2. Moins d'un an après l'adoption de la loi de 2006, une proposition de loi est déposée au Sénat (n° 4-495/1 du 17 décembre 2007) en vue de corriger la mise sur pied d'égalité de ces différentes catégories de personnes.

Cette proposition est justifiée comme suit.

“Par la présente proposition de loi, [leur parti] entend à nouveau remanier les articles 280 et suivants du Code pénal, modifiés par la loi du 20 décembre 2006 (...).

En vertu de la loi du 20 décembre 2006 modifiant le Code pénal en vue de réprimer plus sévèrement la violence contre certaines catégories de personnes, les actes de violence à l'encontre d'une liste limitative de personnes et des policiers sont effectivement punis plus sévèrement, la philosophie de la loi étant de mieux protéger les personnes exerçant une mission d'intérêt général, qui sont particulièrement exposées à un risque d'agressions.

Cependant, la loi précitée a mis les policiers sur le même pied que la catégorie de personnes énumérées limitativement dans le nouvel article 410bis du Code pénal, en ce qui concerne la protection contre les actes de violence.

En effet, la violence perpétrée contre ces deux catégories est punie avec la même sévérité, sauf pour un seul délit bien particulier: les coups ou blessures ayant entraîné une maladie ou une incapacité de travail. Dans ce cas précis, la nouvelle loi va même jusqu'à moins bien protéger les policiers que les autres personnes dont il est question.

C'est bien entendu une situation que nous ne saurions accepter.

[Leur parti] veut que la violence à l'encontre des policiers soit punie plus sévèrement. En effet, les agents de police sont confrontés quotidiennement à des agressions et à des menaces dans l'exercice de leurs fonctions. Ils remplissent des missions d'intérêt général, dont la pierre angulaire est la protection de la société.

Il est donc du devoir du législateur d'empêcher

geweld, dat jegens hen gepleegd wordt in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van hun opdracht van algemeen nut, zoveel mogelijk te voorkomen.

Daarom worden de nieuwe artikelen 280 en volgende van het Strafwetboek opnieuw aangepast.”

2.3. Er werd voor geopteerd alle verzwarende omstandigheden te groeperen die betrekking hebben op de aard of de gevolgen van de gewelddaden die worden gepleegd t.a.v. een ministerieel ambtenaar, een agent die drager is van het openbaar gezag of van de openbare macht of elke andere persoon die met een openbare hoedanigheid is bekleed, overeenkomstig artikel 280 Sw., waarvan de tekst door volgende bepaling werd vervangen:

“Art. 280. Indien de misdaad of het wanbedrijf is gepleegd op een ministerieel ambtenaar, een agent die drager is van het openbaar gezag of van de openbare macht of op enig ander persoon met een openbare hoedanigheid bekleed, in de uitvoering of ter gelegenheid van de uitoefening van zijn bediening, zijn de straffen de volgende :

1° in de gevallen bedoeld in artikel 398, eerste lid, zijn de straffen gevangenisstraf van een maand tot een jaar en geldboete van vijftig euro tot driehonderd euro;

2° in de gevallen bedoeld in artikel 398, tweede lid, zijn de straffen gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar en geldboete van vijftig euro tot driehonderd euro;

3° in de gevallen bedoeld in artikel 399, eerste lid, zijn de straffen gevangenisstraf van vier maanden tot vier jaar en geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro;

4° in de gevallen bedoeld in artikel 399, tweede lid, zijn de straffen gevangenisstraf van een jaar tot vijf jaar en geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro;

5° in de gevallen bedoeld in artikel 400, eerste lid, is de straf opsluiting van vijf jaar tot tien jaar;

6° in de gevallen bedoeld in artikel 400, tweede lid, is de straf opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar;

7° in de gevallen bedoeld in artikel 401, eerste lid, is de straf opsluiting van tien jaar tot vijftien jaar;

8° in de gevallen bedoeld in artikel 401, tweede lid, is de straf opsluiting van vijftien jaar tot twintig jaar.”

autant que possible cette violence physique perpétrée à leur encontre dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de leur mission d'intérêt général.

C'est la raison pour laquelle nous tenons à modifier une fois encore les nouveaux articles 280 et suivants du Code pénal. ”

2.3. L'option a été prise de regrouper toutes les circonstances aggravantes tenant à la nature ou aux conséquences des violences exercées à l'égard d'un officier ministériel, d'un agent dépositaire de l'autorité ou de la force publique ou envers toute autre personne ayant un caractère public, dans l'article 280 du Code pénal dont le texte a été remplacé par la disposition ci-après.

“Art. 280. Si le crime ou le délit a été commis envers un officier ministériel, un agent dépositaire de l'autorité ou de la force publique, ou envers toute autre personne ayant un caractère public, dans l'exercice ou à l'occasion de l'exercice de ses fonctions, les peines seront les suivantes :

1° dans les cas visés à l'article 398, alinéa 1er, les peines seront un emprisonnement d'un mois à un an et une amende de cinquante euros à trois cents euros;

2° dans les cas visés à l'article 398, alinéa 2, les peines seront un emprisonnement de deux mois à deux ans et une amende de cinquante euros à trois cents euros;

3° dans les cas visés à l'article 399, alinéa 1er, les peines seront un emprisonnement de quatre mois à quatre ans et une amende de cent euros à cinq cents euros;

4° dans les cas visés à l'article 399, alinéa 2, les peines seront un emprisonnement d'un an à cinq ans et une amende de cent euros à cinq cents euros;

5° dans les cas visés à l'article 400, alinéa 1er, la peine sera la réclusion de cinq ans à dix ans;

6° dans les cas visés à l'article 400, alinéa 2, la peine sera la réclusion de dix ans à quinze ans;

7° dans les cas visés à l'article 401, alinéa 1er, la peine sera la réclusion de dix ans à quinze ans;

8° dans les cas visés à l'article 401, alinéa 2, la peine sera la réclusion de quinze ans à vingt ans.”

2.4. Personen op wie artikel 280 Sw. toepasselijk is

De categorieën van personen op wie de door de wet van 8 maart 2010 ingevoerde bepaling van toepassing is, zijn identiek met deze uit het vroegere artikel 280 Sw.

Deze categorieën hebben dus niet enkel betrekking op de politieagenten.

2.5. Toepassing van de wet in de tijd

Deze moeilijke kwestie wordt geregeld door artikel 2 van het Strafwetboek.

2.5.1. Voorzover de wet van 8 maart 2010 een verzwaring van de straf impliceert, is zij pas van toepassing vanaf de tiende dag na de publicatie ervan in het Belgisch Staatsblad, met name **9 april 2010**.

Feiten gepleegd vanaf 22 februari 2007 tot en met 8 april 2010 vallen nog steeds onder het toepassingsgebied van de wet van 20 december 2006.

2.5.2. Uitzondering

Voor zover de wet van 8 maart 2010 de bijzondere omstandigheid "bloeduitstorting" uit artikel 281 van het Strafwetboek opheft, dient hij op dit punt met onmiddellijke ingang toegepast te worden. Die feiten zullen nog enkel als eenvoudige slagen en verwondingen kunnen bestraft worden.¹⁴

2.4. Personnes visées par l'application de l'article 280 du Code pénal

Les catégories de personnes auxquelles la disposition introduite par la loi du 8 mars 2010 est applicable sont identiques à celles qui étaient visées dans l'article 280 ancien Code pénal.

Elles ne visent donc pas uniquement les policiers.

2.5 Application de la loi dans le temps

Cette difficile question est régie par l'article 2 du code pénal.

2.5.1 Dans la mesure où la loi du 8 mars 2010 comporte une aggravation de la peine, elle ne s'applique dès lors qu'à partir du dixième jour après la publication au Moniteur Belge, soit le **9 avril 2010**.

Les faits commis à partir du 22 février 2007 jusqu'au 8 avril 2010 restent soumis à la loi du 20 décembre 2006.

2.5.2 Exception

Dans la mesure où elle abroge la circonstance particulière d'«effusion de sang» qui était contenue à l'article 281 du Code pénal, la loi du 8 mars 2010 est d'application immédiate sur ce point; de tels faits ne pourront plus être réprimés que comme coups et blessures simples.¹⁴

¹⁴ Een discussie is ontstaan wat betreft de toepassing in de tijd van artikel 280, 5°, dat ingevoerd werd door de wet van 8 maart 2010. Deze bepaling dreigt met een opsluiting van 5 tot 10 jaar voor slagen en verwondingen die o.a. tot een permanente arbeidsongeschiktheid geleid hebben; ingeval van correctionalisering wordt deze straf vervangen door een gevangenisstraf van één maand tot 5 jaar, hoewel dit op grond van de toepassing van het vroegere artikel 281bis van het Strafwetboek (dat ingevoerd werd door de wet van 20 december 2006), door een correctionele gevangenisstraf van 4 tot 5 jaar en een geldboete van 200 tot 500 € bestraft zou moeten worden. De in de wet van 8 maart 2010 bepaalde straf moet niettemin beschouwd worden als de meest strenge, want omwille van het feit dat de maximale gevangenisstraf dezelfde is, moet rekening gehouden worden met de maximale (verplichte of facultatieve) geldboete die voor beide strafbaarstellingen opgelegd kan worden. Op grond van artikel 84 van het Strafwetboek kan elke gecorrectionaliseerde misdaad immers gepaard gaan met een geldboete van 26 tot 1000 € (zie CONSTANT, "Traité élémentaire de droit pénal", I, Imprimeries Nationales, Luik, 1965, nr. 68, p. 113).

¹⁴ Une discussion est née à propos de l'application dans le temps de l'article 280, 5°, tel qu'introduit par la loi du 8 mars 2010. Cette disposition commine la peine de la réclusion de 5 à 10 ans pour des coups et blessures ayant entraîné e.a. une incapacité permanente de travail; en cas de correctionnalisation, cette peine sera remplacée par un emprisonnement d'un mois à 5 ans, alors que par application de l'ancien article 281 bis du code pénal (tel qu'introduit par la loi du 20 décembre 2006), la peine était de 4 à 5 ans d'emprisonnement correctionnel et d'une amende de 200 à 500 €. La peine prévue par la loi du 8 mars 2010 doit néanmoins être considérée comme la plus forte car le maximum de l'emprisonnement étant égal, il y a lieu de prendre en compte le maximum de l'amende (obligatoire ou facultative) prévu pour les deux incriminations. Or, tout crime correctionnalisé peut, en vertu de l'article 84 du Code pénal, être assorti d'une amende de 26 à 1000 €. (Voy. CONSTANT, Traité élémentaire de droit pénal, I, Imprimeries Nationales, Liège, 1965, n° 68 p. 113).

IV. RICHTLIJNEN

“Gelet op de vaststelling dat lichamelijk geweld toeneemt tegen personen die in de uitoefening van hun bediening verplicht zijn contact te hebben met het publiek teneinde noodzakelijke opdrachten van collectief belang te vervullen, stelt de regering voor aan de maatschappij de middelen te geven teneinde daarop op gepaste wijze te antwoorden en de potentiële daders van dat geweld op ondubbelzinnige wijze te waarschuwen (...).

De regering is voornemens doortastend op te treden tegen dit nieuw maatschappelijk verschijnsel door de personen die thans daarmee worden geconfronteerd, beter te beschermen.”

Het openbaar ministerie mag dit signaal geenszins veronachtzamen.

A. Richtlijnen voor de politiediensten

1. Net zoals het openbaar ministerie dienen de politiediensten, overeenkomstig de wil van de regering en het parlement, bijzondere aandacht te besteden aan de problematiek van de agressie tegen de door artikel 410bis Sw. bedoelde personen (zie supra).

Een snelle en adequate reactie vanwege de politiediensten (doorgaans de Lokale of de Federale Politie / SPC) dient aan de dader van de feiten duidelijk te maken dat zijn gedrag afgekeurd wordt en het slachtoffer ervan te overtuigen dat de overheid wel degelijk begaan is met zijn situatie.

2. De reactie van de politiediensten dient zich te vertalen in de redactie van een proces-verbaal (of **de redactie van** het voorblad van het oorspronkelijke proces-verbaal, indien een ambtshalve politieel onderzoek (“APO”) wordt ingesteld – zie infra 4. -) dat onverwijld aan het parket dient te worden bezorgd.

De politiediensten zullen de vermelding “GEWELD TEGEN BESCHERMD SLACHTOFFER” (410bis Sw.) zichtbaar aanbrengen in het veld “vermelding parket”, dat is voorzien in de hoofding van de eerste pagina van het proces-verbaal.

3. In ernstige gevallen zal het parket van de procureur des konings (of de magistraat van wacht buiten de diensturen) onmiddellijk telefonisch worden ingelicht teneinde hem de mogelijkheid te

IV. DIRECTIVES

« Constatant l'augmentation des violences physiques à l'encontre de personnes qui, dans l'exercice de leurs fonctions sont obligées d'entrer en contact avec le public en vue de remplir d'indispensables missions d'intérêt collectif, le gouvernement propose de permettre à la société d'avoir les moyens d'y apporter une réponse appropriée en envoyant un signal fort aux auteurs potentiels de ces violences (...).

Le gouvernement entend faire preuve de fermeté en protégeant mieux les personnes actuellement confrontées à ce phénomène ».

Le ministère public ne peut pas être sourd à ce signal.

A. Directives pour les services de police

1. Tout comme le ministère public, les services de police doivent, conformément à la volonté du gouvernement et du Parlement, se montrer particulièrement attentifs à la problématique des agressions sur les personnes visées à l'article 410bis du Code pénal (voir supra).

Une réaction rapide et adéquate des services de police (normalement la police locale ou la police fédérale / SPC) manifeste à l'auteur des faits la réprobation qui s'attache à son comportement et à la victime le souci que les autorités ont de sa situation.

2. La réaction des services de police doit se traduire par la rédaction d'un procès-verbal (ou **par la rédaction** de la page de garde du procès-verbal initial, si une enquête policière d'office (« EPO ») est diligentée - voir infra 4. -) qui sera transmis sans retard au parquet.

Les services de police feront apparaître visiblement la mention « VIOLENCE ENVERS VICTIME PROTEGEE (410bis C.P.) » dans le champ « mention parquet » prévu dans l'en-tête de la première page du procès-verbal.

3. Dans les cas graves, avis sera donné immédiatement par téléphone au parquet du procureur du Roi (ou au magistrat de garde, en dehors des heures de service), pour lui

bieden de noodzakelijke maatregelen te treffen.

permettre de prendre les mesures qui s'imposent.

Onder ernstige gevallen dient te worden verstaan :

Par cas graves, il faut entendre :

- verwondingen die onmiddellijke verzorging vereisen, tot zelfs de medische evacuatie van het slachtoffer naar een zorginstelling en die wellicht een arbeidsongeschiktheid of zelfs nog meer ernstige gevolgen met zich zullen meebrengen.
- feiten die een ernstige verstoring veroorzaken van de door het slachtoffer geleverde dienstverlening (bijvoorbeeld: treinvertraging van minstens vijf minuten, onderbreking van de postbedeling door een postbode, lesverstoring,...)
- feiten die een weerslag hebben op de collega's van het slachtoffer en tot sociale protestactie zouden kunnen leiden;
- feiten die in de media grote weerklank zouden kunnen vinden en/of de publieke opinie zouden kunnen beroeren.
- les lésions caractérisées exigeant des soins immédiats, voire l'évacuation médicale de la victime vers un établissement de soins, et qui entraîneront vraisemblablement une incapacité de travail, voire des conséquences plus graves ;
- des faits de nature à entraîner une perturbation sérieuse du service rendu par la victime (par exemple : retard ferroviaire de cinq minutes au moins, interruption de la tournée d'un facteur, suspension des cours, ...)
- des faits ayant une répercussion sur les collègues de travail de la victime et susceptibles d'entraîner un mouvement social de protestation ;
- des faits pouvant avoir un écho important dans les médias et/ou pouvant émouvoir l'opinion publique.

4. In de andere gevallen is het opstellen van een ambtshalve politieel onderzoek ("APO") niet a priori uit te sluiten.

4. Dans les autres cas, le recours à l'enquête policière d'office (« EPO ») n'est pas, a priori, à exclure.

5. Daarentegen, en zelfs wanneer de dader van de feiten niet kan worden geïdentificeerd, zal geen beroep kunnen worden gedaan op een vereenvoudigd proces-verbaal (in afwijking van punt 18 van bijlage 3 bij omzendbrief COL 8/2005 inzake het ambtshalve politieel onderzoek en het vereenvoudigd proces-verbaal).

5. En revanche, et même lorsque l'auteur des faits n'est pas identifié, il ne peut pas être recouru au procès-verbal simplifié (et ce, par dérogation au point 18 de l'annexe 3 à la circulaire COL 8/2005 relative à l'enquête policière d'office et au procès-verbal simplifié).

6. De aandacht van de politiediensten wordt gevestigd op het feit dat de verklaringen van de dader, het slachtoffer en de eventuele getuigen met de grootst mogelijke zorg dienen te worden opgetekend, aangezien deze vaststellingen regelmatig voor de vonnisgerechten worden betwist omwille van de context van de feiten (uitzonderlijke zenuwachtigheid van de dader t.g.v. een extern voorval, vermeende arrogantie van het slachtoffer,...).

6. L'attention des services de police est attirée sur le fait que les déclarations de la victime, de l'auteur et des éventuels témoins doivent être recueillies avec soin dans la mesure où des contestations s'élèvent régulièrement devant les juridictions de jugement à propos du contexte des faits (nervosité particulière de l'auteur suite à un événement extérieur, arrogance prétendue de la victime, ...).

B. Richtlijnen voor het openbaar ministerie

1. Reactie

De bijzondere bescherming die de wetgever via artikel 410bis Sw. heeft willen toekennen aan verschillende categorieën personen die een opdracht van functionele openbare dienst of van algemeen belang uitvoeren dient er, wat het vervolgingsbeleid betreft, niet toe te leiden dat de daders van agressieve gewelddaden tegen deze personen systematisch zouden worden doorverwezen naar de correctionele rechtbanken, maar zullen eerder een strafrechtelijke reactie vereisen, aangepast aan elk specifiek geval, zonder in automatismen te vervallen en waarbij zal rekening worden gehouden met de persoonlijkheid van dader en slachtoffer.

Er dient te worden vermeden dat zich gevoelens van frustratie bij de door artikel 410bis Sw. beoogde beroepscategorieën zouden ontwikkelen, ten gevolge van de indruk die zij zouden kunnen hebben dat justitie onmachtig zou zijn of niet zou optreden en dat de daders van gewelddaden derhalve onbestraft zouden blijven.

Het personeel van het openbaar vervoer wordt meer in het bijzonder vaak geconfronteerd met dezelfde onruststokers die de dag na een incident opnieuw dezelfde bus of trein nemen...

De gerechtelijke reactie dient de daders dus snel aan de geldende gedragsnormen te herinneren. Deze herinnering kan elke mogelijke vorm aannemen die ter beschikking van het openbaar ministerie staat.

Aangezien dader en slachtoffer elkaar in de toekomst nog herhaaldelijk kunnen treffen, lijkt strafbemiddeling een uiterst geschikte reactie (Hierbij kan worden verwezen naar omzendbrief Col 8/1999 van 30 april 1999 inzake de strafbemiddeling – Punt 4.2.).

Niettemin zal erop dienen te worden toegezien dat de gezagspositie van de per definitie door artikel 410bis beschermde personen niet zal worden ondermijnd.

B. Directives pour le ministère public

1. Réaction

La protection particulière que le législateur a entendu accorder, par le biais de l'article 410bis du Code pénal, à diverses catégories de personnes remplissant une mission de service public fonctionnel ou d'intérêt général ne doit pas se traduire, au niveau de la politique de poursuites, par un renvoi systématique des auteurs d'agressions violentes contre ces personnes devant les tribunaux correctionnels mais plutôt par une réaction pénale adaptée à chaque cas qui, loin de tout automatisme, tient compte de la personnalité de l'auteur et de la victime.

Il faut éviter que ne se développe chez les professionnels visés à l'article 410bis du Code pénal un sentiment de frustration provoqué par l'impression qu'ils pourraient avoir que la Justice est impuissante ou inactive et que les auteurs d'agression bénéficient de ce fait de l'impunité.

Le personnel des transports en commun est, en particulier, confronté régulièrement aux mêmes auteurs de troubles qui, dès le lendemain d'un incident, reprennent le même bus ou le même train...

La réaction judiciaire consistera dès lors à adresser rapidement à l'auteur des faits un rappel des normes de comportement en vigueur. Ce rappel pourra prendre la forme de chacun des moyens d'actions dont dispose le ministère public.

Dans la mesure où l'auteur et la victime peuvent être appelés à continuer à se fréquenter à l'avenir, la médiation pénale nous paraît constituer une réaction particulièrement appropriée. (Il est renvoyé à la circulaire COL 8/1999 du 30 avril 1999, relative à la médiation pénale – Point 4.2.)

Néanmoins, il faudra veiller à ne pas compromettre la position d'autorité dans laquelle se trouvent par définition les personnes auxquelles l'article 410bis entend apporter sa protection.

In de meest ernstige gevallen (zie punt A.3. hieronder) zal de magistraat ernstig de mogelijkheid overwegen om de dader van de feiten van zijn vrijheid te beroven en hem voor zich te laten leiden teneinde hem persoonlijk te kunnen verhoren.

Ter herinnering : de feiten beoogd door de artikelen 399 tot 405 Sw. kunnen aanleiding geven tot een voorlopige hechtenis of tot alternatieve maatregelen.

2. Mededelingen aan de slachtoffers

Om te vermijden dat het slachtoffer het gevoel zou hebben dat Justitie onmachtig zou zijn of niet zou optreden, is het belangrijk hem/haar zo snel mogelijk in te lichten over het feit dat het parket een dossier geopend heeft en, in de mate van het mogelijke, over de oriëntering die eraan zal worden gegeven.

Het is eveneens van belang de werkgever van het slachtoffer te verwittigen indien dit enigszins mogelijk is.

Deze laatste wordt eveneens geconfronteerd met de frustratiegevoelens van één of meerdere van zijn personeelsleden die het slachtoffer geworden zijn van een daad van agressie. Het is trouwens dit gevoel van frustratie dat, indien er slecht op gereageerd wordt, kan uitlopen op sociale protestacties, die op hun beurt dan weer ontevredenheid bij de gebruikers kunnen veroorzaken.

In de mate dat de werkgever een materieel nadeel lijdt afzonderlijk van dat van zijn werknemer (onbeschikbaarheid van zijn personeel, desorganisatie tot zelfs onderbreking van de dienstverlening, contractuele of statutaire verplichting om een salaris te blijven doorbetalen, diverse kosten,...)¹⁴, kan hij een verklaring van benadeelde persoon afleggen of zich burgerlijke partij stellen.

Zelfs bij gebreke aan een verklaring van benadeelde persoon of een burgerlijke partijstelling vanwege de werkgever, zal het openbaar ministerie ingaan op alle vragen tot informatie vanwege de werkgever of zelfs spontaan bepaalde informatie meedelen, op basis van de overweging dat een goede communicatie vanuit het parket naar de

Dans les cas graves (voyez le point A.3., ci-dessus), le magistrat considérera sérieusement la possibilité de priver l'auteur des faits de sa liberté et de le faire amener à sa disposition pour l'entendre personnellement.

Pour rappel, les faits visés aux articles 399 à 405 du Code pénal, peuvent donner lieu à détention préventive ou à des mesures alternatives à celles-ci.

2. Communications aux victimes

Afin d'éviter que la victime n'ait le sentiment que la Justice est inactive ou impuissante, il importe de l'informer au plus vite de l'ouverture d'un dossier au parquet et, dans la mesure du possible, de l'orientation qui lui sera donnée.

Il importe aussi d'informer, quand faire se peut, l'employeur de la victime.

Celui-ci est également confronté aux sentiments de frustration développés par le(s) membre(s) de son personnel qui a (ont) été victime(s) d'agression. C'est d'ailleurs ce sentiment de frustration qui, mal géré, débouche sur des mouvements sociaux de protestation, source à leur tour de mécontentement des usagers.

Dans la mesure où l'employeur subit un préjudice matériel distinct de celui de son employé (indisponibilité de son personnel, désorganisation voire interruption de son service, obligation contractuelle ou statutaire de continuer à assurer le paiement de sa rémunération¹⁴, frais divers,...), il peut faire une déclaration de personne lésée ou se constituer partie civile.

Même en l'absence d'une déclaration de personne lésée ou d'une constitution de partie civile de la part de l'employeur, le ministère public accueillera favorablement les demandes d'informations émanant de l'employeur, voire fournira spontanément certaines informations, en considérant qu'une bonne communication du

¹⁴ Zie met name Cass. (3de Kamer.), 19 februari 2001, Pas. 2001, nummers 97 tot 101, pg. 322 tot 366

¹⁴ Voir notamment Cass. (3ème Ch.), 19 février 2001, Pas. 2001, numéros 97 à 101, pp. 322 à 366

werkgever ertoe bijdraagt dat beter kan worden ingespeeld op eventuele sociale protestacties.

De dienst voor slachtofferonthaal bij het parket kan een belangrijke rol spelen bij de communicatie vanuit het openbaar ministerie naar de slachtoffers.

3. Geïnformatiseerde registratie van de zaken

3.1. Wanneer een proces-verbaal met de vermelding “GEWELD TEGEN BESCHERMD SLACHTOFFER (ART 410BIS Sw.)” op het parket binnenkomt, registreert het parketsecretariaat deze vermelding in het contextveld dat is voorzien in de REA/TPI-applicatie (schermen D00F “creatie van de zaak” of M00 “algemene inlichtingen”). De lijst met velden context1 en context2 omvat hiertoe voortaan de vermelding “GEWELD TEGEN BESCHERMD SLACHTOFFER (ART 410BIS Sw.)”. De magistraat aan wie het dossier wordt voorgelegd, gaat na of deze vermelding exact is. Indien blijkt dat het slachtoffer/de slachtoffers niet behoren tot de door artikel 410bis Sw. aangewezen personen, dan zal deze vermelding worden geschrapt.

3.2. Wanneer deze vermelding “GEWELD TEGEN BESCHERMD SLACHTOFFER (ART 410BIS Sw.)” daarentegen niet op de hoofding van het proces-verbaal voorkomt en het onderzoek van het dossier aangeeft dat het of de slachtoffers behoren tot de door artikel 410bis Sw. aangewezen personen, dan wordt deze vermelding toegevoegd in het contextveld, en dit op initiatief van de magistraat die voor het dossier instaat.

3.3. Wanneer klacht op het parket wordt neergelegd, zullen de magistraat en het secretariaat dezelfde werkwijze als deze uiteengezet onder punt 3.2 in acht nemen.

3.4. Zowel tijdens het gerechtelijk onderzoek als het opsporingsonderzoek kan deze vermelding worden toegevoegd of weggelaten in alle stadia van de rechtspleging. Indien zaken, waaronder een zaak “geweld tegen beschermd slachtoffer (artikel 410bis Sw.)”, worden samengevoegd, dient erop te worden toegezien dat deze vermelding wordt behouden of toegevoegd in het contextveld van de moederzaak.

3.5. Bij een verzending tot beschikking dient het parket dat het dossier verzendt erop toe te zien dat

parquet vers l'employeur contribue à une meilleure gestion des éventuels mouvements sociaux de protestation.

Le service d'accueil des victimes du parquet peut jouer un rôle important dans la communication du ministère public vers les victimes.

3. Enregistrement informatique des affaires

3.1. Lorsqu'un procès-verbal portant la mention parquet « VIOLENCE ENVERS VICTIME PROTEGEE (ART 410 BIS CP) » arrive au parquet, le secrétariat du parquet enregistre cette mention dans le champ contexte prévu dans l'application TPI/REA (écrans D00F « création de l'affaire » ou M00 « renseignements généraux ».) La liste des champs context1 et context2 contient dorénavant à cet effet la mention « VIOLENCE ENVERS VICTIME PROTEGEE (ART 410 BIS CP) ». Le magistrat auquel le dossier est soumis vérifie l'exactitude de cette mention. S'il s'avère que la ou les victimes n'appartiennent pas à une des catégories de personnes désignées par l'article 410 bis du Code pénal, la mention sera supprimée.

3.2. A l'inverse, si la mention « VIOLENCE ENVERS VICTIME PROTEGEE (ART 410 BIS CP) » n'apparaît pas à l'en-tête du procès-verbal et que l'examen du dossier montre que la ou les victimes appartiennent à l'ensemble des personnes désignées par l'article 410 bis du Code pénal, la mention est ajoutée dans le champ contexte, à l'initiative du magistrat responsable du dossier.

3.3. En cas de dépôt de plainte au parquet, le magistrat et le secrétariat procèdent de la même manière que celle décrite en 3.2.

3.4. Que ce soit lors de l'instruction ou dans le cours de l'information, la mention peut être supprimée ou ajoutée à tous les stades de la procédure. Si des affaires, dont une affaire « violence envers victime protégée (article 410bis CP) », sont jointes, il faut veiller à ce que la mention soit maintenue ou ajoutée dans le champ contexte de l'affaire mère.

3.5. Lors d'un envoi pour disposition, le parquet qui envoie le dossier veille à ce que la mention

de vermelding “geweld tegen beschermd slachtoffer (artikel 410bis Sw.)” duidelijk op de map wordt aangebracht. Het parket dat het dossier ontvangt, zal er dan weer voor moeten zorgen dat deze vermelding in het contextveld van TPI/REA wordt overgenomen.

« violence envers victime protégée (article 410bis CP) » figure de manière explicite sur la farde. Le parquet qui réceptionne veille quant à lui à reprendre cette mention dans le champ contexte de TPI/REA.

V. EVALUATIE

Een evaluatie van deze omzendbrief is niet voorzien.

V. EVALUATION

Il n'est pas prévu d'évaluation de la présente circulaire.

VI. INWERKINGTREDING

§ 1. Wet van 20 december 2006

De wet van 20 december 2006 werd in het Belgisch Staatsblad van 12 februari 2007 gepubliceerd.

Bij gebrek aan bijzondere bepalingen ter zake is zij op 22 februari 2007 in werking getreden.

De richtlijnen uit deze omzendbrief dienen dus onmiddellijk door het openbaar ministerie te worden toegepast wanneer het kennis krijgt van feiten die onder het toepassingsgebied van de **wet van 20 december 2006** vallen.

Wat de politiediensten betreft, zullen deze richtlijnen vanaf 1 juli 2008 van toepassing zijn.

§ 2. Wet van 8 maart 2010

De wet van 8 maart 2010 werd in het Belgisch Staatsblad van 30 maart 2010 gepubliceerd.

Bij gebrek aan bijzondere bepalingen ter zake is deze wet op 9 april 2010 in werking getreden.

Voor de respectieve toepasselijkheid in de tijd van de wetten van 20 december 2006 en van 8 maart 2010 wordt verwezen naar punt III.C2, 2.5.2. van deze omzendbrief.

VI. ENTRÉE EN VIGUEUR

§ 1. Loi du 20 décembre 2006

La loi du 20 décembre 2006 a été publiée au Moniteur belge du 12 février 2007.

En l'absence de dispositions particulières à ce propos, elle est entrée en vigueur le 22 février 2007.

Les présentes directives sont donc d'application immédiate en ce qui concerne le ministère public lorsqu'il a connaissance de faits tombant dans le champ d'application de la **loi du 20 décembre 2006**.

En ce qui concerne les services de police, les présentes directives seront d'application à partir du 1er juillet 2008.

§ 2. Loi du 8 mars 2010

La loi du 8 mars 2010 a été publiée au Moniteur belge du 30 mars 2010.

En l'absence de dispositions particulières à ce propos, elle est entrée en vigueur le 9 avril 2010.

Pour l'application respective dans le temps des lois du 20 décembre 2006 et du 8 mars 2010, il est renvoyé au point III.C2, 2.5.2. de la présente circulaire.

Bruxelles, le 15 mars 2012

Brussel, 15 maart 2012

Le procureur général près la cour d'appel à
Bruxelles, Président du Collège des procureurs
généraux,

De procureur-generaal bij het hof van beroep te
Brussel, Voorzitter van het College van
procureurs-generaal,

Marc de le COURT

Le procureur général ff. près la cour d'appel à
Liège,

De wnd. procureur-generaal bij het hof van
beroep te Luik,

Charles HOMBROISE

Le procureur général près la cour d'appel à
Mons,

De procureur-generaal bij het hof van beroep te
Bergen,

Claude MICHAUX

Le procureur général près la cour d'appel à
Anvers,

De procureur-generaal bij het hof van beroep te
Antwerpen,

Yves LIÉGEOIS

Le procureur général près la cour d'appel à
Gand,

De procureur-generaal bij het hof van beroep te
Gent,

Anita HARREWYN

Annexe 1

Code pénal	Loi du 20 décembre 2006	Loi du 8 mars 2010
Art. 278		
Art. 279		
Art. 279bis	Introduit	
Art. 280		réécrit
Art. 281	Ajouté un alinéa 2	abrogé
Art. 281bis	Introduit	abrogé
Art. 281ter	Introduit	abrogé
Art. 410bis al. 1	Introduit	
Art. 410 bis al. 2	Introduit	

Bijlage 1

Strafwetboek	Wet van 20 december 2006	Wet van 8 maart 2010
Art. 278		
Art. 279		
Art. 279bis	ingevoegd	
Art. 280		herschreven
Art. 281	alinea 2 toegevoegd	opgeheven
Art. 281bis	ingevoegd	opgeheven
Art. 281ter	ingevoegd	opgeheven
Art. 410bis al. 1	ingevoegd	
Art. 410 bis al. 2	ingevoegd	